

Л. М. Сергеева

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У статті аналізується необхідність визначення організаційно-методичних засад залучення педагогічних працівників до інноваційної діяльності, що сприятиме популяризації науки, розробленню та використанню у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок, набуття педагогічними працівниками закладів та установ освіти нових компетентностей та вдосконалення наявних практичних навичок роботи з новими інноваційними матеріалами. Серед організаційно-методичних засад слід відзначити: теоретико-методичну підготовку педагогічних працівників до інноваційної діяльності; залучення педагогічних працівників до участі у науково-практичних (науково-методичних) заходах; створення в закладах освіти відповідної сприятливої екосистеми відкритих наукових (дослідницьких) практик; створення інноваційного середовища для забезпечення мобільності, конкурентоздатності педагогічних працівників та гнучкості їхнього професійного розвитку за рахунок системного перегляду й оновлення освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації. У статті наголошено на необхідності стимулювання педагогічних працівників до підвищення інтелектуального рівня, забезпечення їхньої творчої, інноваційної активності, продукування найкращих педагогічних та управлінських практик зі створення та реалізації авторських концепцій, моделей, систем, інновацій. Окреслено основні переваги підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Детально розглядаються результати дослідження готовності педагогічних працівників до здійснення інноваційної діяльності у процесі підвищення кваліфікації та участі в тематичних курсах «Формування зелених навичок (green skills) в освітньому середовищі закладів освіти». Особливо акцентується увага на виявленні низки викликів: ще переважають традиційні методи навчання, хоча значне місце посідає і використання інтерактивних методів; педагоги беруть певну участь в екологічних ініціативах і визначають важливі екологічні теми, але відчують гостру потребу в оновленні матеріально-технічної бази, методичних матеріалів; здобувачам освіти бракує мотивації. Визначено, що залучення педагогічних працівників до інноваційної діяльності в освіті формується під час активного ознайомлення з найкращими практиками одночасно з акумулюванням усіх теоретичних накопичень у процесі підвищення кваліфікації, коли успішно вирішується завдання задоволення професійно-освітніх потреб та підвищення їхньої професійної компетенції.

Ключові слова: інноваційна діяльність, організаційно-педагогічні засади, підвищення кваліфікації, професійний розвиток, післядипломна освіта.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна Україна стикається зі складними викликами, що супроводжують війну на нашій території. Повномасштабне вторгнення росії призвело

до масової втрати робочих місць та виїзду мільйонів людей за кордон. Нині країна стоїть перед завданням відбудови та відновлення, але також має унікальну можливість розвивати свою економіку та змінити суспільство, впроваджуючи зелену модель розвитку.

© Сергеева Л. М.

Парадигма управління розвитком сучасного закладу освіти (далі — ЗО) визначається системою певних керуючих норм, дій, суб'єктів управління, які відповідають соціальному замовленню, і ґрунтується на принципах управління: демократизації, гуманності, педагогічної цілеспрямованості, раціональної організації управлінської праці, стандартизації тощо. Середовище навколо складається з величезної кількості соціальних, економічних і політичних інституцій. Нова парадигма управління професійним розвитком педагогічних працівників розглядається як умова духовного і професійного становлення особистості того, хто навчається. Саме тепер набуває особливого значення розвиток кадрового потенціалу ЗО: підвищення кваліфікації педагогічних працівників, забезпечення їх стажування; створення організаційно-педагогічних умов залучення до інноваційної діяльності, покращення системи перепідготовки педагогічних кадрів через мотивування їх оволодівати новими компетенціями, мікрокваліфікаціями тощо.

Сучасні напрями державної освітньої політики України щодо забезпечення доступу громадян до якісної освіти й удосконалення професійної майстерності керівних і педагогічних кадрів обумовлюють актуальність завдання оновлення змісту підвищення кваліфікації педагогічних кадрів ЗО на основі компетентнісного підходу.

Неоднозначність поставлених завдань потребує реалізації нової моделі підвищення кваліфікації, яка дасть змогу: задавати пріоритетні напрями в підвищенні кваліфікації; надавати освітні послуги відповідно до професійних потреб ЗО, служб працевлаштування, певних особистостей; забезпечити системність і цілісність організації підвищення кваліфікації у контексті процесів реформування та розвитку професійної освіти.

Однією з важливих умов забезпечення успішної діяльності працівників ЗО є умотивованість їхніх дій щодо залучення до інноваційної діяльності. Саме підтримка дослідників і популяризація вітчизняної науки постає важливим завданням із різноманітними вигодами для громадськості, науки, підвищення якості освіти та сприяння впровадженню інновацій [1].

За результатами залучення педагогічних працівників до інноваційної діяльності в післядипломній освіті очікуються позитивні зміни

стосовно: підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників у сфері експертного оцінювання системи управління ЗО у колі звичних для їхньої професійної діяльності питань; формування сучасних практичних логістичних концепцій щодо виявлення чинників, що визначають мотивацію педагогічних працівників до активної участі в інноваційній діяльності відповідно до переліку пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок; розроблення практичних рекомендацій для ухвалення управлінських рішень щодо організації інноваційної діяльності в ЗО, подальшого використання освітніх інновацій та найкращих практик здійснення інноваційної діяльності у ЗО.

6 листопада 2025 р. Верховна Рада України за результатами розгляду в першому читанні ухвалила за основу проект Закону України «Про пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності». Законопроект розроблено Міністерством освіти і науки України з метою формування системи актуальних пріоритетних напрямів у сфері науки та інноваційної діяльності замість чинних нині пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. Ухвалення законопроекту дасть змогу сформулювати нову систему актуальних пріоритетів у сферах науки та інноваційної діяльності, які враховуватимуть ключові виклики та потреби держави, запити реального сектору економіки, пріоритети інтеграції до Європейського дослідницького простору, а також потенціал української науки для виконання відповідних досліджень і розробок.

Аналіз останніх досліджень. Фундаментальні узагальнення в галузі розвитку інноваційної діяльності були здійснені у працях українських дослідників, серед яких: інноваційній діяльності в освіті присвячені праці В. Бондаря, Л. Даниленко, І. Дичківської, Ю. Завалевського, Л. Калініної, Л. Карамушки, Л. Клімової, В. Кременя, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, Т. Пушкарьової, В. Радкевич, О. Савченко, Т. Стойчик та ін.; питанню формування науково-методичних засад управління безперервною освітою дорослих присвячені праці В. Маслова, В. Олійника, Т. Сорочан, О. Щербак та ін.; основні теоретико-методологічні підходи до дослідження проблеми психологічної компетентності особистості розглянуті у працях О. Бондарчук, О. Брюховецької, Л. Карамушки та ін.

В. Кремень наголошує, що інновація — це не лише нововведення, а й здатність до нового мислення, переосмислення наявних теорій, сталих істин, правил та норм поведінки в науці, освіті, культурі тощо. На думку автора, жодне нововведення не відбудеться, якщо саме мислення майбутнього фахівця не буде інноваційним [2, с. 26].

На думку О. Щербак, особлива увага надається оновленню змісту неперервного підвищення кваліфікації, що визначається вимогами суспільства до якості освіти педагогічних кадрів, найновіших даних вітчизняної і світової науки і практики з урахуванням особистісних потреб працівників освіти. В основу неперервного підвищення кваліфікації працівників освіти закладаються перспективні педагогічні технології, які формують зацікавлене ставлення слухачів до теоретичних знань як засобу вирішення практичних завдань професійної освіти і навчання [3].

Водночас системний підхід до змісту, чинників, технологій формування залучення педагогічних працівників до інноваційної діяльності в сучасній післядипломній педагогічній освіті висвітлено недостатньо.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних засад необхідності залучення педагогічних працівників ЗО до інноваційної діяльності в післядипломній освіті.

Завдання дослідження: здійснити аналіз теоретичних аспектів досліджуваної проблеми; дослідити визначення готовності педагогічних працівників до здійснення інноваційної діяльності; визначити зміст, складові, чинники формування організаційно-методичних засад залучення педагогічних працівників до інноваційної діяльності в післядипломній освіті.

Виклад основного матеріалу. Згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (7 червня 2024 р.) 2025 р. визнано Міжнародним роком квантової науки і технологій (International Year of Quantum Science and Technology, IYQ). ЮНЕСКО, як провідна організація з розвитку фундаментальних наук, сприяє розширенню знань про визначальну роль квантової науки в досягненні Цілей сталого розвитку (Sustainable Development Goals) та підвищенні рівня життя людей. Ідеї сталого розвитку стимулювали появу нового типу освіти — «освіти для сталого розвитку».

Саме інтеграція України у Європейський дослідницький простір, а також реалізація принципів відкритої науки вимагає створення в ЗВО та наукових установах відповідної сприятливої екосистеми відкритих наукових (дослідницьких) практик як важливого механізму забезпечення якості наукової і науково-технічної діяльності. Центральна роль у забезпеченні інноваційного розвитку українського суспільства належить сфері освіти та наукових досліджень і розробок.

Розвиток відкритої науки, інноваційних підходів у наукових дослідженнях та впровадження принципів у наукову практику особливо важливі як відкритий простір для професійного обміну досвідом та найкращими педагогічними практиками, як платформа для міждисциплінарного діалогу між науковцями, освітянами, інноваторами та розробниками політик. У цьому контексті провідне місце належить розробленню і впровадженню *інноваційних моделей підвищення кваліфікації*, науково-методичному супроводу, персоналізації освітніх траєкторій педагогічних працівників, удосконаленню педагогічних та управлінських практик.

Чинний наказ Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2023 р. № 552 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2023 р. № 843) визначає порядок здійснення інноваційної діяльності в закладах дошкільної, загальної середньої, спеціалізованої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти [4].

Інновації мають величезний системний ефект впливу на всі компоненти педагогічного процесу, загальну структуру і діяльність педагогічної спільноти. Варто наголосити, що інноваційна діяльність у сфері освіти — діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок [4].

Інноваційна праця стає визначальною в сучасних умовах розвитку ринкових відносин. Саме розроблення нової моделі сприятиме появі пріоритетних напрямів підвищення кваліфікації, наданню освітніх послуг відповідно до професійних потреб ЗО та безпосередньо освітян, активній популяризації досягнень науки про людину та активному залученню до інноваційної діяльності педагогічних працівників закладів і установ освіти України.

Поділяємо думку О. Ніколс про те, що «в період підвищеної стурбованості якістю освіти стає особливо важливим, щоб ті, хто бажає запроваджувати освітні інновації, робили це якомога ефективніше» [5].

Ефективність інноваційної діяльності обумовлюється тим, що педагог усвідомлює практичну значущість різноманітних нововведень у сфері освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Проте здебільшого педагогічні працівники включаються в інноваційний процес спонтанно, без зважання на професійну та особистісну готовність до інноваційної діяльності. Ця готовність засвідчує рівень суспільної і професійно-педагогічної позиції суб'єкта, спонукає до інноваційної діяльності та забезпечує її продуктивність [6].

Діяльність із розроблення, проектування та впровадження новацій називається інноваційною діяльністю, для якої характерне її органічне поєднання з освітньою, управлінською і дослідницькою діяльністю. Інноваційна діяльність, як і будь-який інший вид діяльності, невід'ємна від управління нею.

У науковій літературі під інноваційним процесом розуміється комплексно-системна діяльність зі створення, освоєння, використання та поширення нововведень, а саме нововведення — це динамічна система, що характеризується як внутрішньою логікою (інноваційний процес), так і закономірним розвитком у її взаємодії з навколишнім середовищем (життєвий цикл).

Л. Білий систематизував основні умови, що заохочують викладачів закладів вищої освіти до творчої діяльності, повної реалізації своїх здібностей і знань у науковій та педагогічній діяльності, професійному розвитку:

- соціально-економічні (дотримання норм праці, етики спілкування, правова захищеність, забезпечення соціального захисту, організація відпочинку, підвищення зарплати, матеріальне стимулювання наукової творчості тощо);
- сформовані мотиви праці (мотив значущості викладацької праці, професійний інтерес, прагнення до самовдосконалення, підвищення рівня професіоналізму, потреба в самовираженні, самореалізації, реалізація кар'єри, захист дисертації тощо);
- сприятливий позитивний соціально-психологічний клімат у колективі, вимоги адміністрації до кадрів, демократизм співпраці [7].

Стимулювання педагогічних працівників до підвищення інтелектуального рівня, забезпечення їхньої творчої, інноваційної активності, популяризація науки є вирішальними чинниками високої якості праці, яка, своєю чергою, стане рушійним важелем у розвитку української освіти. Педагогічна діяльність виявляється через майстерність і містить елементи творчої діяльності [8].

Слушно зауважити, що мета інноваційної діяльності пов'язана зі створенням умов для ефективної роботи всіх учасників педагогічного процесу над досягненням цілей і завдань, які ставить перед собою колектив. Провідною ознакою діяльності інноваційного ЗО є продукування найкращих педагогічних та управлінських практик зі створення та реалізації авторських концепцій, моделей / систем, інновацій як складових цілісної авторської педагогічної системи задля ефективної реалізації стратегічних державних завдань у сфері освіти.

Післядипломна освіта на сьогодні — це освіта дорослих, навчання та розвиток фахівців із метою зробити так, щоб їхній професійний рівень відповідав освітнім стандартам, вимогам часу, особистісним та виробничим потребам, удосконалити науковий та загальнокультурний рівень, стимулювати та розвивати творчий і духовний потенціал особистості. Тобто методологія післядипломної освіти нині ґрунтується на особистісному й фаховому зростанні людини протягом усього життя.

Серед сучасних завдань підвищення кваліфікації є мотивування педагогів перебудувати зміст і методологію освітнього процесу у всіх ланках системи освіти в такий спосіб, щоб вона стала здатною вчасно підготувати людей до нових умов існування, дати їм такі знання й уміння, які б уможливили не тільки успішну адаптацію до нового соціального та інформаційного середовища, а й здатність активно впливати на нього в інтересах збереження і подальшого гармонійного розвитку людського суспільства та навколишньої природи.

Наголосимо, що підвищення кваліфікації є ланкою неперервної освіти і вирішує завдання задоволення професійно-освітніх потреб педагогічних працівників ЗО у підвищенні їхньої професійної компетенції.

Основними перевагами підвищення кваліфікації педагогічних працівників визначено: отримання та поглиблення знань із сучасних

педагогічних технологій; набуття нових компетентностей та вдосконалення наявних практичних навичок роботи з новими інноваційними матеріалами; оптимальне поєднання теоретичних і практичних занять, активне залучення педагогів до участі в інноваційних освітніх проєктах, висока викладацька майстерність науково-педагогічних працівників закладів післядипломної освіти.

У своїй статті М. Шевчук зазначає: «...якщо виходити із розуміння терміна “засади” як “вихідне, головне положення, принципи, основа світогляду”, під організаційно-педагогічними засадами забезпечення якості професійної підготовки варто розуміти сукупність взаємозалежних і взаємозумовлених положень (нормативне забезпечення та стандарти освіти), педагогічних основ (мети, умов, форм, методів, змісту, підходів) та принципів, що забезпечують становлення особистості компетентного фахівця, мають мотивувати засвоєння навчального матеріалу та трансформувати його навчальну діяльність у професійно-практичну» [9].

Законодавчі та нормативні документи, як-от: Закони України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.2002 № 40-IV), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.2003 № 433-IV), «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 30.11.2012 № 1352) та інші регламентують здійснення інноваційної діяльності і вказують на необхідність формування інноваційного середовища.

Дослідниця Р. Вайнола до педагогічних засад відносить сукупність фундаментальних наукових положень педагогіки та психології щодо розвитку особистості (поняття, концепції, моделі, педагогічні закономірності); теорії та методики професійної освіти і соціальної педагогіки, що спрямовані на забезпечення досягнення мети та завдань професійної підготовки майбутніх фахівців [10].

Серед організаційно-методичних засад слід визначити *теоретико-методичну підготовку педагогічних працівників до інноваційної діяльності та системний перегляд із метою оновлення освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації*.

Відповідаючи на виклики часу, в Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» педагогічним працівникам

пропонують широкий спектр освітніх програм з підвищення кваліфікації. Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення попиту на короткотермінові (30 годин — один кредит ЄКТС) тематичні курси, серед них — «Формування зелених навичок (green skills) в освітньому середовищі закладів освіти». Слухачам пропонуються лекційні та практичні навчальні заходи, а також теми до розгляду: «Зелені навички для розвитку та підтримки ресурсощадного суспільства», «Європейський зелений курс: відновні та невідновні природні ресурси як основа сталого розвитку суспільства», «Створення емпатійного простору освітнього середовища», «Шляхи екологізації освітнього процесу» тощо.

Залучення педагогічних працівників до участі у науково-практичних (науково-методичних) заходах, як-от: конференції, вебконференції, науково-методичні семінари, науково-практичні семінари, семінари-практикуми, науково-практичні вебінари, майстеркласи, онлайн-тренінги, педагогічний коучинг, круглий стіл, дискусійна панель, експертна дискусія, презентація тощо.

Важливо ознайомити слухачів із матеріалами й рекомендаціями конференції ETF | Building a Green Future: online study tour («Будуємо зелене майбутнє. Віртуальний навчальний візит на тему “Зелені технології і професійна майстерність”. Натхнення. Інновації. Дії»).

Практико-орієнтовані заходи — віртуальні навчальні візити — є провідними для Мережі досконалості Європейського фонду освіти та її зеленої субініціативи GRETA — «Екологізація відповіді на досконалість через тематичні дії» у співпраці з Міжнародним центром технічної та професійної освіти і навчання (ЮНЕСКО-UNEVOC) та Федеральним інститутом професійної освіти і навчання (BIBB).

Актуально представити матеріали круглого столу «Зелені навички для відновлення України: діалог влади та бізнесу», проведеного за ініціативи Конфедерації будівельників України, де в центрі обговорення — роль екологічних компетенцій у відбудові країни, можливості створення нових робочих місць та формування партнерств, які допоможуть зробити відновлення України сталим і сучасним. Спікери: А. Телюпа, заступник міністра економіки, довкілля та сільського господарства України; Н. Вальдфогель, керівник програм Swisscontact Ukraine; П. Карло Сандей, уповноважений представник

United Nations Environment Programme в Україні; І. Шумик, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України. Вони розкрили основні завдання переходу до сталої економіки, який неможливо уявити без підготовлених кадрів — людей, які володіють знаннями, вміннями і підтримують цінності екологічно відповідального виробництва.

У програмі: Блок 1. «Навчальна програма з наставництва на підприємстві: як зберегти і розвивати персонал». Блок 2. «Відновлення через навички: синергія інфраструктури та навчання на проєктах ЄБРР». Презентовано досвід Швейцарської фундації технічного співробітництва з розвитку Swisscontact (Н. Вальдфогель, керівник програм Swisscontact Ukraine).

С. Берзіна, керівник проєкту «Зелені робочі місця для відновлення та європейської інтеграції України» (UNEP — ILO — ВГО «Жива планета»), розкрила основні напрями дорожньої карти підтримки створення зелених робочих місць в Україні. Відбулося жваве обговорення, в якому взяли участь представники будівельних компаній та закладів професійної / фахової освіти. Йшлося не лише про технічні компетенції, а й про зелене мислення, яке має стати частиною професійної культури кожного фахівця. Україна, яка нині стоїть перед масштабним завданням відбудови, має унікальну можливість зробити цей процес зеленим — за рахунок впровадження енергоефективних технологій і навчання фахівців сучасних підходів до проєктування, матеріалів і цифрових інструментів.

Ознайомлення педагогічних працівників із найкращими методиками та практиками зарубіжних ЗО. Має значний науково-методичний ефект ознайомлення з матеріалами круглого столу на тему «Формування зелених навичок: вітчизняний та зарубіжний досвід». Спікери, а це представники Науково-освітнього альянсу «Green skills — актуальні для всіх професій», обговорили найкращі практики формування зелених навичок у ЗО провідних країн світу: Нідерландів та Греції, Італії, Скандинавських країн, Німеччини та Швейцарії, Фінляндії, Польщі, Канади, США та ін.

Учасники інноваційних заходів у ході дискусії переконуються, що сучасна педагогічна система є складною (багато компонентів, зв'язків різної природи; процеси в системі є ймовірнісними); вона функціонує відповідно до законів

управління (необхідної різноманітності, зворотного зв'язку, екстремальності тощо). ЗО — це відкрита соціально-педагогічна система, що взаємодіє з багатьма соціальними інститутами. Тож створення у них відповідної *сприятливої екосистеми відкритих наукових (дослідницьких) практик*, а саме досвід інтеграції України у Європейський дослідницький простір, дотримання принципів відкритої науки є важливою компонентою організаційно-методичних засад.

Для нашої роботи важливим є визначення готовності педагогічних працівників до здійснення інноваційної діяльності. У квітні — травні 2025 р. було проведено дослідження (опитування / анкетування) з метою оцінити їхню готовність до здійснення експериментальної діяльності та роботи з формування зелених навичок у здобувачів освіти. Також перед нами стояло завдання оцінити стан розвитку та підтримки ресурсощадного суспільства в ЗО, стан екологізації освіти, визначити напрями його покращення; обґрунтувати модель емпатійного зеленого освітнього середовища в ЗО та накреслити напрями його формування.

У дослідженні (опитуванні / анкетуванні) взяли участь 1003 респондентів, із них — 515 осіб експериментальної групи (ЕГ) та 488 — контрольної групи (КГ) з восьми областей України: Закарпатської, Дніпропетровської, Київської, Луганської, Одеської, Сумської, Харківської та Чернівецької.

Результати дослідження засвідчили, що педагогічні працівники виявляють зацікавленість у поглибленні знань та навичок для підвищення ефективності екологічної освіти, відстежується значний потенціал для її подальшого розвитку, але є потреба в цілеспрямованих зусиллях щодо подолання виявлених перешкод. Визначено, що майстерний педагог має уміти готуватися до занять, ефективно їх проводити та об'єктивно оцінювати учнів. Для успіху в цій роботі потрібно створити емпатійне освітнє середовище, яке забезпечить підтримку як викладачів, так і здобувачів освіти.

Результати дослідження є важливими для формування ефективної екологічної політики в ЗО. Більшість респондентів ЕГ (87,4 %) і КГ (90,4 %) погоджуються з тим, що знання про розвиток та підтримку ресурсощадного суспільства мають бути складовою освітнього процесу. Це свідчить про сформоване

Таблиця 1

**Відповіді респондентів на запитання
«Чи берете ви участь в екологічних акціях із енергозбереження?»**

Запитання / група	Організація екологічних акцій	Проведення екологічних досліджень	Розроблення методичних матеріалів	Участь в екологічних конференціях та семінарах
ЕГ	43,4 %	7,1 %	10,9 %	38,6 %
КГ	39,7 %	5,2 %	13,9 %	41,2 %

позитивне ставлення педагогічних працівників до цінностей екологічної свідомості в освітньому процесі і демонструє високий рівень розуміння важливості включення знань про ресурсощадне суспільство в освітній процес. Більшість респондентів беруть участь в екологічних акціях (табл. 1).

Отже, найпопулярнішими формами роботи в ЕГ є організація екологічних акцій (43,4 %), відвідування екологічних конференцій та семінарів (38,6 %). Менша частина респондентів розробляє методичні матеріали (10,9 %) і проводить екологічні дослідження (7,1 %). КГ ствердно відповіла на запитання щодо відвідування екологічних конференцій та семінарів (41,2 %) та організації екологічних акцій (39,7 %). Менша частина опитаних займається розробленням методичних матеріалів (13,9 %) та проведенням екологічних досліджень (5,2 %). Аналіз засвідчив, що респонденти віддають перевагу пасивним формам участі (відвідування заходів) над активними (організація заходів, проведення досліджень тощо).

Важливим для нашого дослідження є відповіді респондентів на запитання «Чи вважаєте ви, що здобувачі освіти достатньо поінформовані про екологічне підприємництво?» (табл. 2).

Аналіз результатів опитування свідчить про необхідність підвищувати рівень інформованості здобувачів освіти щодо ролі та значення екологічного підприємництва, оскільки більше половини респондентів вважають рівень недостатнім і вагаються з відповіддю.

Результати анкетування респондентів із питань визначення рекомендованих для використання складових комунікативно-логістичного напрямку демонструють, що більшій частині респондентів — ЕГ (56,0 %) і КГ (49,6 %) — було важко відповісти (табл. 3). Зазначимо, що вони могли обрати декілька варіантів відповідей.

Результати опитування щодо важливості екологічної освіти як складової сучасного освітнього процесу демонструють високий рівень розуміння проблеми серед педагогів. Більшість респондентів (316 — 94,4 %) погоджуються з тим, що екологічна освіта є важливою складовою освітнього процесу, 307 (46,5 %) із них визначають важливість екологічної освіти як надзвичайну. Це свідчить про сформоване позитивне ставлення педагогів ЗО до цінностей екологічної освіти.

Проведене нами дослідження оголило й низку викликів: попри наявність інтеграції екологічних тем у заняття повна інтеграція ще не досягнута; ще переважають традиційні методи навчання, хоча значне місце посідає і використання інтерактивних методів; педагоги беруть певну участь в екологічних ініціативах і визначають важливі екологічні теми, але відчувають гостру потребу в оновленні матеріально-технічної бази, методичних матеріалах та брак мотивації у здобувачів освіти.

Результати дослідження стали важливими для формування ефективної екологічної політики в ЗО і засвідчили, що більшість респондентів (ЕГ — 87,4 % і КГ — 90,4 %) погоджуються з тим, що знання про розвиток та підтримку ресурсощадного

Таблиця 2

**Відповіді респондентів на запитання
про достатню інформованість здобувачів освіти щодо екологічного підприємництва**

Запитання / групи	Так	Ні	Важко відповісти
ЕГ	39 %	34,7 %	26,3 %
КГ	37,6 %	35,2 %	27,2 %

Таблиця 3

Визначення рекомендованих для використання складових комунікативно-логістичного напрямку дослідження

№	Складові комунікативно-логістичного напрямку	ЕГ	%	КГ	%
1	Інформаційно-комунікаційні технології	77	15,0	84	17,2
2	Планування, управління, організація	21	4,1	25	5,1
3	Навчання	18	3,4	21	4,3
4	Соціально-комунікативна взаємодія	7	1,3	10	2,1
5	Методи збору даних	12	2,4	9	1,8
6	Логістичний менеджмент	33	6,4	28	5,7
7	Економічна компетентність	4	0,7	5	1,0
8	Трудові ресурси	5	0,9	0	0
9	Інноваційні технології	8	1,6	11	2,3
10	Культура спілкування	2	0,3	0	0
11	Екологічна свідомість населення	21	4,0	28	5,5
12	Енергозбереження	15	3,0	17	3,4
13	Комплекс різних складових	11	2,2	13	2,7
14	Важко відповісти, не знаю	288	56	242	49,6

суспільства мають бути складовою освітнього процесу. Це свідчить про сформоване позитивне ставлення педагогічних працівників до цінностей екологічної свідомості в освітньому процесі та демонструє високий рівень розуміння важливості включення знань про ресурсощадне суспільство в освітній процес.

Висновки. Інноваційна діяльність в освіті формується під час педагогічної практики, акумулюючи всі теоретичні накопичення. Результати дослідження засвідчили, що педагогічні працівники виявляють зацікавленість у поглибленні знань та навичок для підвищення ефективності екологічної освіти, відстежується значний потенціал для її подальшого розвитку, але є потреба в цілеспрямованих зусиллях щодо подолання виявлених перешкод. Визначено, що майстерний педагог має вміння готуватися до занять, ефективно їх проводити та об'єктивно оцінювати учнів. Для успіху в цій роботі потрібно створити емпатійне освітнє середовище, яке забезпечить підтримку як викладачів, так і здобувачів освіти.

Серед сучасних завдань підвищення кваліфікації є мотивування педагогів перебудувати зміст і методологію освітнього процесу у всіх ланках системи освіти в такий спосіб, щоб вона стала здатною вчасно підготувати людей до нових умов існування, дати їм такі знання й уміння, які б уможливили не тільки успішну адаптацію

до нового соціального та інформаційного середовища, а й здатність активно впливати на нього в інтересах збереження і подальшого гармонійного розвитку людського суспільства та навколишньої природи.

Список використаних джерел

1. Офіс підтримки вченого: аналіз проектів із популяризації науки та аудит KPI діяльності / О. П. Ващук та ін. *Наука, технології, інновації*. 2023. № 3 (27). С. 68–79.
2. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 48 с.
3. Щербак О. Теоретико-методичні засади підготовки і підвищення кваліфікації педагога професійного навчання для освіти дорослих : монографія. Київ : КППК ім. Антона Макаренка, 2014. 142 с. URL: <https://kppk.com.ua/Metod/scherbak2014.pdf> (дата звернення: 10.10.2025).
4. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.05.2023 р. № 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> (дата звернення: 18.10.2025).
5. Nicholls A. *Managing Educational Innovations*. London : Routledge, 2018. 110 p.
6. Новгородська Ю. Г. Готовність до інноваційної освітньої діяльності як важлива професійна якість сучасного педагога. *Проблеми сучасних*

трансформацій. Серія: педагогіка та психологія. 2024. № 4. URL: https://reicst.com.ua/pmtp/issue/view/issue_4_2024 (дата звернення: 16.10.2025).

7. Організатору інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. В. Кириленко, І. Н. Євтушенко. Київ, 2025. 438 с.
 8. Ковальчук І. Організаційно-методичні засади педагогічної практики в системі професійного становлення майбутнього вчителя. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 3–4 (56–57). С. 94–100.
 9. Шевчук М. Обґрунтування поняття «організаційно-педагогічні засади діяльності закладу вищої освіти». *Педагогічні науки*. 2016. № 66–67. С. 115–122.
 10. Вайнола Р. Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 44 с.
- References**
1. Vashchuk, O. P., Polishchuk, O. T., Sukhikh, A. S., Yatsyshyn, A. V., & Yatsyshyn, T. M. (2023). Ofis pidtrymky vchenoho: analiz proektiv iz populiaryzatsii nauky ta audyt KRI diialnosti [Scientist support office: analysis of science popularization projects and audit of KRI activities]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii — Science, technology, innovation*, 3 (27), 68–79 [in Ukrainian].
 2. Moliako, V. O. (1989). *Psykhologichna hotovnist do tvorchoi pratsi [Psychological readiness for creative work]*. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].
 3. Shcherbak, O. (2014). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky i pidvyshchennia kvalifikatsii pedahoha profesiinoho navchannia dlia osvity doroslykh [Theoretical and methodological principles of training and professional development of teachers of professional training for adult education]*. Kyiv : KPPK im. Antona Makarenka. Retrieved from <https://kppk.com.ua/Method/scherbak2014.pdf> [in Ukrainian].
 4. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti u sferi osvity vid 12 trav. 2023 roku № 552 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine On the approval of the Regulation on the procedure for carrying out innovative activities in the field of education from May 12 2023, № 552]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> [in Ukrainian].
 5. Nicholls, A. (2018). *Managing Educational Innovations*. London : Routledge.
 6. Novhorodska, Yu. H. (2024). Hotovnist do innovatsiinoi osvithoi diialnosti yak vazhlyva profesiina yakist suchasnoho pedahoha [Readiness for innovative educational activities as an important professional quality of a modern teacher]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pedahohika ta psykholohiia — Problems of modern transformations. Series: pedagogy and psychology*, 4. Retrieved from https://reicst.com.ua/pmtp/issue/view/issue_4_2024 [in Ukrainian].
 7. Kyrylenko, S. V., & Yevtushenko, I. N. (Ed.). (2025). *Orhanizatoru innovatsiinoi diialnosti v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [To the organizer of innovative activities in institutions of general secondary education]*. Kyiv [in Ukrainian].
 8. Kovalchuk, I. (2018). Orhanizatsiino-metodychni zasady pedahohichnoi praktyky v systemi profesii-noho stanovlennia maibutnoho vchytelia [Organizational and methodological principles of pedagogical practice in the system of professional development of the future teacher]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Serii: Pedahohichni nauky — Continuous professional education: theory and practice. Series: Pedagogical sciences*, 3–4 (56–57), 94–100 [in Ukrainian].
 9. Shevchuk, M. (2016). Obgruntuvannia poniattia “orhanizatsiino-pedahohichni zasady diialnosti zakladu vyshchoi osvity” [Justification of the concept of “organizational and pedagogical principles of activity of a higher education institution”]. *Pedahohichni nauky — Pedagogical sciences*, 66–67, 115–122 [in Ukrainian].
 10. Vainola, R. Kh. (2009). Pedahohichni zasady osobystisnoho rozvytku maibutnoho sotsialnoho pedahoha v protsesi profesiinoi pidhotovky [Pedagogical principles of personal development of the future social pedagogue in the process of professional training]. *Extended abstract of Doctor’s thesis*. Kyiv : Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

L. M. Sergeieva

**ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS
FOR INVOLVING TEACHING STAFF IN INNOVATIVE ACTIVITIES
WITHIN POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION**

Abstract. *The article analyzes the necessity of defining the organizational and methodological foundations for involving teaching staff in innovative activities. This will contribute to the popularization of science, the development and implementation in the field of education of the results of scientific research and development, the acquisition of new competencies by teaching staff of educational institutions, and the improvement of existing practical skills in working with new innovative materials. Among the organizational and methodological foundations, it is necessary to highlight: theoretical and methodological training of teaching staff for innovative activities; the involvement of teaching staff in scientific and practical, scientific and methodological activities; the creation of a corresponding favorable ecosystem of open scientific (research) practices in educational institutions; the creation of an innovative environment to ensure the mobility, competitiveness of pedagogical staff and the flexibility of their professional development through a systematic review and updating of educational and professional continuous professional development programs. The article emphasizes the need to stimulate teaching staff to improve their intellectual level, ensure their creative and innovative activity, and produce the best pedagogical and managerial practices for creating and implementing original concepts, models, systems, and innovations. The main advantages of advanced training of teaching staff are outlined. The results of a study on the readiness of teaching staff to implement innovative activities during their participation in advanced training on the thematic course "Formation of "Green Skills" in the Educational Environment of Educational Institutions" are considered in detail. Separate attention is focused on identifying a number of challenges: traditional teaching methods still prevail, although the use of interactive methods also occupies a significant place; educators participate in certain ecological initiatives and identify important environmental topics, but they feel an acute need for the updating of the material and technical base, methodological materials, and the necessity of motivating learners. It has been determined that the involvement of teaching staff in innovative activities in education is formed during active familiarization with best practices, accumulating all theoretical achievements in the process of advanced training, where the task of meeting professional and educational needs and enhancing their professional competence is successfully solved.*

Keywords: *innovative activities, organizational and pedagogical foundations, advanced training, professional development, postgraduate education.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Сергеєва Лариса Миколаївна — д. пед. наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій, Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Київ, Україна, lase2508@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7177-3014>

INFORMATION ABOUT THE AUTHER

Sergeieva L. M. — D. Sc. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Adult Education and Digital Technologies, Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of SIHE "University of Educational Management" of the NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine, lase2508@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7177-3014>

Рукопис надійшов до редакції / Received 18.09.2025

Рукопис прийнято до друку / Accepted 03.12.2025

Licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License